

Búcsú Turczel Lajostól – Ipolyszalka, 2007. október 2.

Gyászoló gyülekezet, testvéreim az Úrban!

Szomorú kötelességemnek teszek eleget, amikor Turczel Lajos tanár úrtól – koporsója mellett – búcsút veszek volt komáromi gimnazista diákjai nevében. Két bibliai íge segítségével szeretném elmondani azt, ami nagyon is jellemezte egész életét és munkásságát. Ez a két íge a következő: „Boldog ember, aki megnyerte a bölcsességet és az ember, aki értelmet szerez”; valamint: „Az ő tudománya által fakadtak ki a mélységből a vizek, és a felhők harmatot csepegtetnek.” (Példabeszédek 3, 13, 20)

Azt mindnyájan tudtuk – és koporsójánál is több változatban elhangzott már –, hogy kiváló pedagógus volt. Nekünk, a hajdani kisdíákoknak először felkészültsége, hatalmas tudása imponált. Mindig lenyűgözve vártuk előadásait és magyarázatait, amelyekben elének tárta a magyar és világirodalom szépirodalmi alkotásait, valamint nyelvünk rejtett szépségeit és gazdagságát. Nem emlékszem, hogy valaha is figyelmeztetnie kellett volna bennünket, az akkori forrongó tizenégy, tizenhat vagy tizenhét éves társaságot vagy inkább diáksereget, hogy figyeljünk, noha a két gimnáziumi osztály együttes létszáma nyolcvanegy diákot tett ki. Nyitott szívvel és igazi tudásszomjjal fogadtuk magunkba minden szavát. A tanár úr ugyanis nemcsak az oly fontos tudásátadást végezte kifogástalanul, hanem nevelt, tágra nyitotta előttünk a lehetséges ismeretek megszerzésének a kapuját. Az irodalmon túl kultúrát közvetített. Segített széles összefüggésekben gondolkodni és értékelni a valóságot. Ezeknek tudatában utalnék a biblia szavaira: „Boldog ember, aki megnyerte a bölcsességet.” Turczel Lajos tanár úr bölcs ember volt. Tudjuk, hogy a bölcsességet tankönyvekből megtanulni nem lehet, ajándék az. Ő ezt az ajándékot megkapta, s mi jó néhányan vagyunk itt, akik elmondhatják, hogy bölcsessége révén lehettünk a nagy válogatás, káderezés idején komáromi diákok, s nemcsak *lehettünk*, hanem *maradhattunk* is. (Az 50-es évek elején uralkodó ideológia erejére hivatkozott – bölcsen, amellyel szemben senki ellenvetéssel élni nem

mert, mondván: azokat is fel kell venni a gimnáziumba, akik nem kaptak megfelelő ajánlást származásuk vagy vagyoni helyzetük miatt, és mi majd át fogjuk nevelni őket.)

Tanítói, nevelői képességei mellett még valamit szeretnék e koporsó mellett kiemelni, amiről nemigen esett szó azok részéről, akik korábban vagy most értékelték munkáját és képességeit: nevezetesen személyiségének képességeket, tehetséget kibontakoztató erejét, a mélységből felfakasztó szellemi potenciát. Vele folytatott beszélgetésekre emlékezve elmondhatjuk, szavai sokszor frissítő harmatként csepegték ránk.

Jellemének szép vonása volt, hogy nem ismert úgynevezett tabu témákat, sem ilyen személyeket. A tankönyvekből kitiltott irodalmi nagyjainkról is tanított, előttünk is mindig bölcsen megindokolva, hogy miért. Hallhattunk így Zilahyról, Mécs Lászlóról és Tompa Mihályról. Elvégre Zilahy új hangot, új színt jelentett, Mécs szociálisan érzékeny gondolkodó volt, Tompa Mihály pedig Petőfi és Arany barátja, akit elhallgatni nem lehetett. Sokat kaptunk tőle közös nagy szellemi kincstárunkból, nemzeti és világviszonylatban egyaránt. Köszönjük, tanár úr! Az Istennek békessége töltse el szeretteinek és mindnyájunknak a szívét!

Erdélyi Géza,
a Szlovákiai Református Keresztény Egyház püspöke

A mi fiatalságunk

Szerettük a divatos zenét, és mindegyik nagyon jól táncolt. Németh Laci (Tüpike) osztálytársunkat még a faliújságon is kifigurázták, de a Fecsó Pali (kezdő költőnk) által a jampecekről írott verset még vidáman énekeltek is.

Hosszú hajú szeladon, jampecnek becézik;
végigmegy a Nádoron, undorodva nézik.

Vajon kitől származhat e csónadrágos bajnok,
kivel minden rokonságot tagadnak a majmok?

Nem emlékszem, volt-e több versszaka, de még ma is el tudom dúdolni.

A gimnáziumnak csupán a VII. és VIII. osztályát járhattuk itt, Komáromban, de ez a két év jelentette számunkra a fiatalságot: volt Mikulás-estünk, diákbálunk az aulában,

szalagavatónk. Tánccsoportunkkal is többször felléptünk. A „Martosi lakodalmassal” (eredeti népviseletben) mindig nagy sikerünk volt. S már udvaroltak a fiúk is. Igaz, nem úgy, mint manapság. Mi szégyenlősek voltunk: a kétrészes fürdőruha is (nem hívták bikininek) takarta a köldökünket. A nyári szünetben kötelezően, de jókedvvel építőtáborban dolgoztunk. Mégis ez (a magyar gimnáziumban töltött két év) volt ifjúkorunk legszebb időszaka.

Hogy volt-e fiatalságunk? Igen, volt. Ha csupán az a rövid idő is, amelyet itt éltünk át együtt. A többi? Hát az már a felnőttkorhoz tartozott. Mostanában meg, megöregedve, az szerez örömet, s arra vagyok büszke, hogy ebben a nagymúltú, jó szellemiségű gimnáziumban érettségiztem 55 évvel ezelőtt. S „öregdiákként” is ehhez az iskolához tartozhatok.

J. L. I.

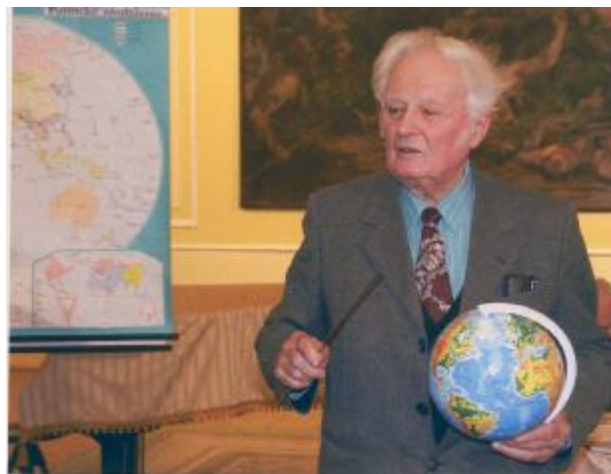
Farnbauer Béla 80 éves

„Azt a tanítót böcsüli nagyra az Isten, aki cselekszik, aki tanít és mind nyelvét, mind pennáját szíve gyökerének tintájába mártván úgy szól, amint szíve járása vagy.”

(Pázmány Péter)

Farnbauer Béla tanár úr cselekedett és „cselekszik” ma is. Tanított, s ha ma nem is a katedrán állva, de „tanít” ma is, s „szíve járása” szerint szól és szól tanítványaihoz, embertársaihoz ma is – ez tagadhatatlan. Az azonban már alig hihető, hogy szeretett „Fambi” tanár urunk, a jelenlegi Révkomáromi Selye János Gimnázium egykori földrajz–biológia szakos tanára 80 éves. Köszöntjük őt, aki erre a köszöntésre élete munkájával, emberi magatartásával, szerénységével igencsak rászolgál. Tépelődöm, talán az életrajzát kellene leírnom, azt a sok megpróbáltatást, amelyet megélt. Mégis inkább epizódok jutnak az eszembe, nekem, a tanítványnak, aki mintegy 40 évvel ezelőtt láttam őt utoljára a katedrán magyarázni a biológia és a földrajz rejtelmait. Epizódok, kis történetek tódulnak az emlékezetembe, bizonyítva azt a tényt, hogy aki a tanári pályát választja, annak élete minden egyes pillanata, amely tanítványaival köti össze, tükröként fog visszanézni rá. Akár egy-egy tette, akár egy mondata valahol, valakiben biztosan megfog, leülepszik, gyökeret ver, hogy azután később frissen és filmszerűen törjön fel az emlékekben ismét: „és akkor Ő azt mondta”... „akkor ezt cselekedte” „akkor rám nézett, s csak annyit mondott...” Hányunkban élnek ezek a mondatok a mögöttük rejtőző tartalmukkal együtt! Tanítóink örökéletűek, hisz mindnyájunk életében meghatározó szereppel, sokszor életre szóló pozitív vagy negatív példával bírnak.

Farnbauer Béla bácsi az előbbiekhöz tartozott. Száraz tényközlésnek tűnne, ha azt mondanám, elméleti és gyakorlati tudással jól felfegyverkezve indult neki a tanári pályának 1960-ban. Filmszerűen pereg előttem, ahogy bejött az osztályba, megállt a katedra mellett – sohasem ült le –, körbenézett az osztályon, s mondott valami vidámat. Nehogy búskomoran kezdjük az órát! Béla bácsi általában a csendes tanárok közé tartozott. Nem láttuk veszekedni, asztalra csapni. Nem volt harsány, nem emelte fel a hangját, legszigorúbb intése számunkra egyik jellegzetes mondata volt: „Érezétek magatokat jól összetere-mtve” – mondta elég gyakran szeretett „Herminái”-nak, merthogy így nevezett bennünket, miközben harmincnégy cserfes leánygyermeket próbált irányítani, nevelni, oktatni, minden esetben a nőknek kijáró tiszteletteljes hanggal, de azért szigorral és nem kevésbé sajátos humorával abban az osztályban, amelynek 1964 és 1967 között az osztályfőnöke volt. Különösen élvezhettük kedélyes lényét és finom humorát. Jókedvű megnyilvánulásai mindnyájunkat tápláltak, élvezetes anekdotái sokszor megnevettettek bennünket. Felkészültsége, kíváncsisága, szerénysége,

ugyanakkor céltudatossága példaértékű volt. A tanítást szolgálatnak fogta fel, állandóan új feladatokat keresve. Ez az ő mély elkötelezettsége szolgál alapjául annak a nagyrabecsülésnek és tiszteletnek, amely őt városunkban, Komáromban jelenleg is övezi. Még ma is aktív közreműködője a komáromi közéletnek: előadásokat tart, szinte része Révkomárom kulturális életének. Szívós és élvezetes fáradozásai sugallják nekünk: Béla bácsi nem öregszik.

Az idén, érettségink után negyven évvel sem felejtette el az osztályában történtek egyetlen epizódját sem. Érzékeny lelkű ember volt mindig. Egyéni, családi tragédiája mellett is minden egyes érettségi találkozáson könnyű szökött a szemébe, amikor elhunyt osztálytársunkra emlékezett, aki annak idején – az első találkozásunkkor – egész biztosan a tőle vett példamutatással, biokémikus létére kiállt az osztály elé, s egyik költőnk versével köszöntött bennünket. Ezzel is bizonyítva, hogy Béla bácsi példája nyomán kódoltuk magunkba Kölcsey szavait: „Meleg szere-tettel függj a hon nyelvén.” Mert Béla bácsi ezt a nyelvet s az anyanyelv tisztaságának megőrzését hogyan is tudhatta volna másképp belénk, tanítványaiba táplálni, mint versszeretetével. Megkockázatom: ha egy magyartanár idézi föl fejből hosszú költemények garmadáját irodalomóráján, talán nem is hat olyan erővel tanítványaira, mint amikor a biológia vagy a földrajz tanárának jutnak eszébe a világ egyes jelenségeiről költőink verssorai, s azokat hibátlanul elének is tárja. Erre már oda kell figyelni még az unatkozó nebulónak is, sőt el is kell gondolkoznia élete folyásán és értelmén... Béla bácsi legalább olyan biztonsággal idézett, szavalt költeményeket, mint amilyen biztonsággal beszélt nekünk a zígótákról és a fa metszéséről, vagy kalauzolt bennünket gondolatban távoli földrajzi tájakra. Sokoldalú volt az érdeklődése, átítatva a diákjaiért érzett felelősséggel.

▶▶▶ Farnbauer Béla 80 éves

Farnbauer Béla tanár úr 2007. június 2-án, a 40 éves
érettségi találkozón

Történt egyszer, hogy mi, az osztálya, akkori tizenéves felbuzdulásunkban, a múlt század beatkorszakának delelőjén valamiféle angol zenés film vetítését kértük levélben a még csak pár éve működő Magyar Televízió szerkesztőjétől. Örömmel újságoltuk osztályfőnökünknek, hogy kérésünk meghallgatásra talált, s a televízió műsorára tűzi a filmet. Aznap Béla bácsi elhalasztotta délutáni programját, csakhogy lássa, mi az, ami diákjait annyira érdekli. S milyen igaza volt másnap, amikor csak legyintett, s annyit mondott: „Kár volt a tintáért és a levélpapírért!”

Emberi vonásai közül a hozzánk, tanítványaihoz való barátságos és természetes viszonyulását említeném, a nyitottságát, valamint a család iránti mély szeretetét, s legfőképpen azt a lelki tartást, amellyel el tudta viselni szeretett fiának korai, tragikus halálát. Azt az erőt, amellyel fel tudott állni a legnagyobb tragédia medréből, hogy tovább szolgálja városát, tanítványait és embertársait.

Sorsát, személyes életútját meghatározták a XX. század vérzivataros évtizedei. Alig tizenhét évesen átélte a sztálingrádi poklot. Elhurcolták gyerekként, s csaknem elpusztult a Volga mentén. A korpalevestől, a mosléktól, a vízben „szétmaricskált” korpától számos fogolytársa halt éhen mellette. Mint mondta, más ennivalót nem kaptak a foglyok, s nem egy közülük a harmadik hét után már nem bírta lenyelni a csomókkal teli löttyöt, s éhen halt. Ő annyira legyengült, hogy alkalmatlanná vált a munkára. Ekkor hullák cipelésére kényszerítették, s két kezével kapartatták el vele a szétesett hullamaradványokat. Embertelen és borzasztó világot élt meg! Csoda, hogy túlélte. De túlélte, s visszajött. Talán azért is, mert nagy feladatot szánt még neki a Sors. A jövőben fiatalok százáinak kellett még utat mutatnia, nevelnie, irányítania őket, s ahogy mondani szokás: felkészítenie őket az életre.

Később minősítették: bűnéül rótták fel, hogy nem örült 1968-ban a szovjet csapatok bevonulásának, sőt nem magyarázta elég lelkesedéssel a szovjet mezőgazdaság sikereit a biológia óráin.

Sebaj. A minősítést, kedves Béla bácsi, a tanítványaidtól kaptad meg igazán. Ők pedig jelest jegyeztek láthatatlan bizonyítványodba.

Farnbauer Béla tanár úr, az őt ért tragédiák ellenére is ép lelkű ember maradt, alakjából még ma is sugárzik az erő. Mégis azt mondja, egészsége kissé rakoncátlanodik, hallása gyengül. Kételkedve hisszük el neki. Biztosan most is viccel – gondoljuk. Hisz még ma is ott van Komárom városa minden fontosabb rendezvényén, nem vonult elefántcsonttoronyba, nem süllyedt le a nyugdíjas lét álipihenőszékébe, sőt múzeumunk dísztermében a már felnőtt diákjainak, sőt már kissé korosodó nézőközönségének is az egykori tanári lelkesedésével magyarázza a világ körforgását.

Béla bácsira még nagy szükségünk van, számít rá Komárom városa akkor is, ha nem ül föl már a kismotorjára, s mintaszerűen, sok munkával megteremtett kertjében kevesebbet időzik. Nagyon várjuk majd őt... még számos érettségi találkozónkon is.

80 év szép kor, hát még akkor, ha az ember életében nem volt egyetlen hiábavaló nap sem! Ha az ember rendkívül tevékenyen és szellemileg frissen szervezi tennivalóit még ma is. Pedig Béla bácsinak lett volna oka az elfáradásra. Nemzedéke ugyanis példátlan történelmi átalakulásnak volt tanúja a politikai és szellemi életben egyaránt. S ezt lelki és fizikai egészséggel bírni csak kevés embernek adatott meg. Egyik visszaemlékezésében ezt írta: „A mi generációnk megérte Hitler tündöklését és bukását – Sztálinét is. Rövid emberöltőnk alatt félistenek haltak meg, miközben az ember... a sokszor porig alázott ember él és remél.”

Sokat tanultunk Tőled, Béla bácsi. Áldjon meg az Isten! Maradj közöttünk még sokáig!

K. Zs.

A biológikum valaha

Gratulálunk!

Gratulálunk!

Gratulálunk!

Gratulálunk!

Gratulálunk!

PaedDr. Kalácska József Katedra-díjat kapott

„Nyesegetem a vadhajtasokat...”

A komáromi magyar gimnáziumból indult. Tanári oklevelét 1971-ben szerezte matematika–fizika szakon a nyitrai pedagógiai főiskolán, ugyanitt 1984-ben pedagógiai doktori címet kapott. Közben a debreceni Kossuth Lajos Tudományegyetemen bővítette szaktudását matematikából, ahol 1977-ben középiskolai tanári oklevél birtokosává vált. 10 évig alapiskolában tanított, 1981-től a komáromi gimnázium tanára. „Nem szeretem, ha matematikusnak neveznek” – mondja a díj átvétele után az egyik öt interjúvoló újságírónak. – „Mi középiskolai tanárok vagyunk, akik egy bizonyos szakot tanítunk, de szakmánk a pedagógia, a gyermekek nevelése.”

„...az intézmény tanári személyiségévé lett a matematikatanításban végzett igényes munkájának köszönhetően. /.../ A gimnázium azon pedagógusainak egyike, aki nem választja ketté az oktató és nevelő munkát. Legfontosabb feladatainak tekinti diákjai jellemes emberré formálása mellett azok nemzeti tudatának erősítését, »magyarságélményük« megélését.” – olvashatjuk abban az ajánlásban, amellyel a gimnázium igazgatója a Katedra-díjra felterjesztette. Az értékelés utal az elért eredményekre, aztán még kiemeli: „Az elmúlt években tevékenyen segítette iskolánknak a székhelyudvarhelyi Tamási Áron és a budapesti Szent István Gimnázium között aláírt egyezménye szellemében baráti kapcsolataink ápolását.”

Kalácska Józseffel közel másfél évtizedig naponta ugyanabból a tenyérnyi kabinetből indultunk a tanórákra, szakkörökre. Személyesen megélt példákkal támaszthatnám alá: minden helyzetben *nevelő* volt. Ám helyettük egy minapi élményem kívánczik ide, a hivatalos értékelések mellé:

Baktatok felfelé a százéves lépcsőkön. Éppen kiscsengettek, diákok kisebb-nagyobb csoportja száguld mellettem fel-le, némelyik majdnem elsodor. Most nincs kedvem kipróbálni, vajon visszaköszönnek-e, ha rájuk köszönök, de majd szóvá teszem az igazgatónak – gondolom. Ilyenkor néha látom magunkat – éppen 50 évvel ezelőtt volt –, amikor elsős gimnazistaként idekerültünk. Már nem tudom, a nagyobb diákoktól vettük-e át, vagy valaki figyelmeztetett erre, de természetes volt, hogy ha tanárt láttunk a folyosón közeledni, már messziről kinyitottuk előtte a lengőajtót... Idegenekről nem is beszélve. Azóta valamit nagyon elronthattunk, töprengünk. Aztán arrafelé kalandoznak gondolataim, hogy lám, a mai diákoknak már magam is „idegen” vagyok ezeken jól ismert folyosókon. Egyszerre csak felkapom a fejem, mert egy szembejövő kis csoport mindegyike udvariasan köszön. Nocsak! Ez nekem szólna? Meglepetésemből a közeledő igazgató zökkent ki, akivel frissiben megosztom az élményt. Ő utánuk néz, s még a lépcsőforduló előtt beazonosítja őket: „Ja, igen. A Kalácska tanár úr osztálya...”

lbg

Nagy János Szervátiusz-díjas

*„A század művészi törekvéseit ismerem,
de nem tartom jogosnak megkésve átvenni azt,
amit valahol már kialakítottak. Ha magyarnak
születtem, a művészetet is anyanyelvemen
kell beszélnem. Vállalom népem hagyományait,
sorsát, történelmét, múltját, jelenét és jövőjét.
Keleti szép örökségünket Nyugatba ötvözve,
a Nyugat figyelmét magunkra irányítva
a szobrászat nyelvén erről akarok szólni.”*

Szervátiusz Tibor: *Ars Poetica* (részlet)

„Nincs külön felvidéki, erdélyi, magyarországi képzőművészet. Egy magyar képzőművészet van, és mindegy, hogy az melyik részében jött létre a Kárpát-medencének” – nyilatkozta Nagy János szobrászművész a Kossuth Rádió Vasárnapi Újság című műsorának a Szervátiusz-díj átvétele után.

A Szervátiusz Alapítványt Szervátiusz Tibor „kinccses Kolzsvárott” született szobrászművész alapította 2003-ban édesapja, Szervátiusz Jenő születésének 100. évfordulójára. Együttal létrehozta a Szervátiusz Jenő-díjat azzal a céllal, hogy ráirányítsa a figyelmet a Kárpát-medencében élő magyar művészetre. A díjat a kuratórium évente olyan képzőművészeknek adja át, akik a nemzeti kultúra gyökereit felmutató, magas színvonalú művészetet hoznak létre. Évente ketten kapják meg

„A formakultúra – az anyanyelv mellett – a legfontosabb identitás-megtartó erő egy nemzet életében: megmaradásuk záloga” – olvasható Szervátiusz Tibor honlapján. Ugyanott találjuk a mottóként idézett sorokat is.

Az alapítvány 2007-ben iskolánk egyik volt diákját, Nagy János szobrászművészt tisztelte meg azzal, hogy a díjak egyikét átvehette. A díjat az alapító, Szervátiusz Tibor adta át november 15-én a budavári Hilton Szállóban.

Szívből gratulálunk, és töretlen alkotókedvet kívánunk Nagy Jánosnak.

Gratulálunk!

Gratulálunk!

Gratulálunk!

Gratulálunk!

Gratulálunk!

„Vitézzé avatom, Domonkos Ilona!”

A közösségért végzett széles körű tevékenységéért, a diákok generációinak szakmai, erkölcsi és magyarságtudatra való neveléséért a *Vitézi Rend* – a Vitézi Szék javaslatára – 2007. október 6-án, a vitézi eskü letétele után, vitézzé avatta és tagjai sorába fogadta Budapesten a Mátyás-templomban Oláh Imréné

Domonkos Ilonát,

a Selye János Gimnázium nyugalmazott tanárát, a Komáromi Magyar Gimnázium Baráti Körének egyik alapító tagját, akitől megkérdeztük, vajon *hogyan lesz manapság valakiből vitéz?*

– A Vitézi Rend tagjai évente javaslatot tesznek arra, kit vegyenek fel abban az évben a rend soraiba. Esetemben a Komárom-Esztergom megyei Vitézi Szék tett javaslatot. A vitézi cím örökölheto, vagy kiérdemli az ember – a magyarságért, a kereszténységért, vagy egyéb nemes célokért kifejtett tevékenységével. Nálam az ifjúságért végzett munkát hangsúlyozták, de azt gondolom, benne volt ebben a Csokonai-szobor felállításáért való több mint másfél évtizedes munkám is.

Ez év márciusában kaptam egy levelet, abban volt egy többoldalas kérdőív, amelyet ki kellett töltenem. A Vitézi Rendről jómagam addig csak felületes ismeretekkel rendelkezttem. Azt tudom, hogy apám szemében ez annak idején nagyon nagy dolog volt. Nagy elismerésnek számított, ha valaki vitézi címet kapott. Tudtommal néhány hold föld is járt hozzá. Apámnak volt egy második világháborúban hősi halált halt bajtársa, akit ő csak úgy emlegetett, hogy „barátom, vitéz Szegvári Jóska”. El nem hagyta volna a neve elöl a „vitéz” címet. De hát azóta eltelt 60-70 év. Rágódtunk rajta a párommal.

Szóval azt a kérdőívet én némi gondolkodás után kitöltöttem, és elküldtem Pestre. Két-három hónap múlva jött egy elegáns levél, amelyben értesítettek, hogy a Vitézi-Rend felvesz soraiba, s október 6-án a Mátyás-templomban vitézzé avatnak. Talán ez a helyszín volt a döntő érv amellett, hogy elfogadjam, mert úgy gondolom, hogy ha valami a Mátyás-templomban történik, az nem lehet akármilyen. Addigra már az internetről sok tudnivalót is összegyűjtöttünk a Vitézi Rend történetéről és mostani tevékenységéről, s ez meggyőzött arról, hogy ettől nem kell idegenkedni, erre büszkének lehet lenni ma is.

Milyen élményt jelentett az avatás ezen a szent helyen?

– Boldog voltam, örültem. Hatalmas tömeg volt. Először volt egy csodálatos szentmise, Kozma atya celebrálta. Utána jött a főkapitány, odaállt a szószékre: Di-

csértessék a Jézus Krisztus! A tömeg válaszolt: Mindörökké ámen! A főkapitány: Áldás, békesség! Én meg egymagam: Istennek dicsőség! Talán senki sem volt ott rajtam kívül református... Kezdetben még a helyemet is nehezen találtam meg, mert nem Oláhné helyét kellett volna keresnem, hanem Domonkos Ilonáét. Amikor név szerint szólítottak, és letérdeltem az oltár elé, s a főkapitány, kardját vállamhoz érintve, kimondta: „Vitézzé avatom, Domonkos Ilona!”, semmi másra nem tudtam gondolni, csak apámra, hogy ő odafönről látja-e... Megható volt. Egy kedves ógyallai ismerősömet, aki negyven év után most jött haza Kanadából, velem együtt avattak vitézzé. Ő a címet egyenes ágon örökölte a családjától. Ez a férfi sírt a meghatódottságtól. Nyolcan voltunk a Felvidékről, abból három egyetemista, mindhárman a nagyapjuktól örökölték a címet. Komáromból ketten voltunk.

És mivel jár ma a vitézi cím megszerzése?

– Áldozatokkal. Anyagiakkal is, mert komoly tagdíjat fizetünk – a Vitézi Rend maga tartja fenn magát. De tudjuk, hogy jó helyre kerül, nemes célokra fordítják. És persze a tagság szolgálatra, további jó cselekedetekre és áldozatokra kötelez...

Szívből gratulálunk, és igazi jó szolgálatot kívánunk, vitéz Domonkos Ilona!

lhg

Debrecenbe kéne menni ...

Régi óhaja vált valóra gimnáziumunk tantestületének, amikor az Igazi da Vinci-kiállítás apropóján egy hétvégét töltött a cívis városban. A reneszánsz polihisztorának debreceni kiállítása csak időszakos, de a kálvinista Róma értékei lélekemelőek s időtállóak. A magyar reformátusság vezérvárosa példaadóan és szívvel melengető tisztelettel őrzi a magyar múltat, nyakasan óvja a jelent, s reméli a bolderabb jövőt.

Október 5-én érkeztünk – a város Szabó Magdalában égett, rendezvények sorával köszöntötték kilencvenedik születésnapján az e sorok írásakor sajnos már ravatalon fekvő „örökké debreceni” nagyasszonyt, örökös tiszántúli főgondnokot, az általa Matulaként megörökített Dóczi iskola volt növendékét, későbbi tanárát, a közkedvelt író. Közülünk sokan most jártak először történelmünk e meghatározó, dicső múltú városában. Még a többször visszatérőt is lenyűgözi a Rákóczi harang Hortobágyig elhallatszó hangja, a református Nagytemplom monumentalitása, belső puritánsága – követve a tanítást, hogy benne nem a látnivaló a fontos, hanem az elhangzó Ige és prédikáció.

Az ősi kollégium hangulatát idézte az iskolatörténeti kiállítás: sok-sok érdekes, eddig csak fényképeken látott muzeális értékű segédeszköz és berendezést most eredetiben láthattunk. Például Segner János András híres kerekét, az életében ördögösséggel vádolt Hatvani István különféle szerkezeteit, a debreceni tógás diákok tógáját, gerundiumát stb.

Az egyházművészeti múzeum és a könyvtár ritkaságai világgraszálóak, a szabadságharcot idéző oratóriumban ottjártunkkor Bocskai-ruhás gimnazisták emlékeztek az aradi vértanúkra. A gályarabok emlékművén a bátorkeszi eklézsia friss, nemzetiszín szalagos ko-

szorúját találtuk – dagadt is bátorkeszi gyökerű kollégánk nem éppen kálvinista keble! Életre szóló élménnyel távoztunk a Déri Múzeumból, Munkácsy három monumentális képe nagypénteket juttatta eszünkbe. Most még együtt láthattuk a három festményt, mert a *Krisztus Pilátus előtt* című tulajdonosa rövidesen hazaviteti Kanadába. Október 6-a lévén, gimnáziumunk megkoszorúzta Batthyány Lajos frissen felújított emléktábláját. A Debreceni Egyetem – a volt Kossuth Lajos Tudományegyetem – központi épülete igazi egyetemet, e sorok írójában a harminc évvel ezelőtti előadásokat, vizsgákat és a diplomaosztót is idézte.

Hazafelé jövet kis hortobágyi séta után a híres csárda zenetermében különlegességeket vacsoráztunk, cigányzene-kísérettel a *Kék ibolya búra hajtja a fejét...* népdallal kezdve soha nem látott jó hangulatban nótáztunk, mulattunk. Ez a két nap emlékezetes, közösségépítő kirándulás volt. Nyilas Misivel ellentétben többen bármikor szívesen lennének debreceni diákok.

Dr. Kalácska József,
egykor volt debreceni egyetemista

Batthyány Lajos grófra emlékeztek

Iskolánkban hagyományosan ünnepi megemlékezést tartunk az aradi vértanúk tiszteletére, de az idei év bizonyos értelemben különleges, hiszen kétszáz éve annak, hogy megszületett az első felelős magyar kormány miniszterelnöke, Batthyány Lajos gróf. Október 5-én az iskola meghívására Limpár Péter történész tartott előadást a diákoknak a Feszty Árpád-teremben.

Az aradi vértanúknak mindig kiemeljük személyes bátorságukat, a magyar hazához és az adott szóhoz való ragaszkodásukat, de a Pesten kivégzett miniszterelnökről nagyon keveset hallani. Az egyórás előadás során Limpár Péter részletesen ecsetelte a gróf pályafutását. Hála a technikának, a diákok képekben is nyomon követhették Batthyány Lajos életének egy-egy állomását. Limpár Péter előadása nem pusztán Batthyány Lajos politikai tevékenységét, hanem első miniszterelnökünk személyiségét is jellemezte: a kompromisszumok híveként sikerült családi problémáit is megoldania anyjával, józan, mértékletes életmódjával kitűnt kora arisztokratái közül.

Elek József, a gimnázium történelemtanára

Freskó készül a díszteremben

Október 20-án az öregdiákok III. taggyűlésének vendége volt **Mester Péter** festő és fia, **Pál**, akik a gimnázium dísztermében freskót készítenek. Ott beszélgettünk munkásságukról és a készülő freskóról az idősebbik „mesterrel”. Komáromban több helyen láthatjuk munkáikat: a Jókai Színházban a nagy gobelin a két bejárat között, a városházán hat ablak az esketőteremben, festmények több iskolában, mozaikok (egy óvoda, egy templom és a gázgyár falán), de Európa-szerte más településeken is találkozhatunk a magyarság történelmét, bibliai jeleneteket, a hely jellegét és a helyi lakosok életét bemutató alkotásaikkal.

Mester Péter kétéves kora óta, 1952-től él Komáromban. A magyar gimnáziumhoz édesapja révén kötődik, aki Harmos tanár úr után vette át a képzőművészeti kör vezetését. Ő maga Pozsonyban végezte a képzőművészeti szakközépiskolát, a főiskolát pedig Budapesten és Prágában. Fia, Pál, akivel most közösen dolgoznak, Franciaországban tanult.

Honnan jött az ötlet, hogy a magyar gimnázium aulájába freskót készítsenek?

– Az ötlet Olláry Viktor komáromi vállalkozótól és Cecil Perrel amerikai üzletembertől származik. Elmentünk az iskola igazgatójához, aki elfogadta a felkínált lehetőséget, s október elején dolgozni is kezdtünk. Az iskola kiváló falfelületet adott, a munkát pedig főleg az említett szponzorok támogatják.

Miért éppen a díszterembe kerül, és mi lesz a kép alap gondolata?

– Az iskola vezetésével együtt a dísztermet találtuk építészetileg a legalkalmasabbnak, és mai jellege igényli is a piktúrát. A színpad ékessége két gyökeres életfa, gondolatilag erre épül a bejárat falra kerülő freskó is. János jelenéseiben szó van két szimbólumról, az Elsőről és az Utolsóról, közöttük folyik az élet folyója. Az ábrázolt gyökerek közül az ősmagyar gyökérhez kapcsolódik a Szent István-kori keresztény gyökér és a mindenkori jelenből élő friss gyökér. Azt mondták valamikor, hogy kölcsönvenni mindenkitől szabad, csak kamatostul kell visszaadni. Természetesen kiemelt szerep jut Komárom jelképeinek, érzelmeinknek és magát az iskolát jelképező szimbólumoknak is. A szimbólumokkal azonban mindig nagyon érzékenyen kell bánni. Fájdalmasan szerencsés helyzetben vagyunk. Egyszerre több kultúra gyökereiből, gyümölcseiből táplálkozhatunk, így gazdagabbak vagyunk, mint sok, létszámában nagyobb nemzet. Intim kapcsolatban vagyunk más kultúrákkal is, s ez reális léptéket ad féltett és becsült értékeinknek, és erőt nemzeti és emberi önbecsülésünknek. Fájdalmas és szármalmas annak az űrnek a látványa, amely a gáncsolásra elfecsérelt idő helyén tátong. Közben a gáncsoló és az áldozat ideje és ereje is pusztul. A freskó kisebb ikonokra osztott központi felületén középen ezt képviseli az az emberi alak, amely ide is néz, oda is néz, mielőtt bárhova lép. Aki sohasem tévóvázik, és mindig tudja, mit tegyen, az szerencsés vagy balga. Felelős döntések elé állít bennünket az élet, s általában vacillálunk. Tévóvázunk, mert gyakorta titok, köd fedi előttünk a tájat. Ilyenkor jó, ha hátranézünk, s akkor könnyebb meglátni és eldönteni, merre legyen az *Előre*.

Miért éppen a hátsó falat választották?

– Egyrészt tiszteletből – fő nézetből megmarad a terem eredeti állapota, ugyanakkor egy teljesen új elemet is kap. Ha csak a mai találkozóra gondolunk, jóleső volt tapasztalni, hogy amikor vége lett a programnak, a meglehetősen nagyszámú jelenlévők nem tolongtak kifelé. Lelassította őket a készülő kép. Elköszönt tőlük a terem. Ha a kész kép csak két-három másodpercig köti is le a közönséget, az már eredmény. Már az is elég ahhoz, hogy gondolatokat ébresszen az emberben.

Ketten dolgoznak a képen a fiával. Egy ilyen közös mű hogyan alakul ki?

– Pali, a fiam, 22 éves; már több tucat önálló külföldi falfestménnyel a háta mögött rendkívül tapasztalt fiatal ember. Építészekkel, festőkkel, szobrászokkal is sokfelé együttműködött már.

Miután az alapgondolatban és bizonyos fix pontokban megegyeztünk, ki-ki a maga felületén teszi, amire ő gondol. A fal is kíván valamit, a kép is kíván valamit, de némely dolgot többször is áthangolunk. Nézzük a másik munkáját is, esetleg módosítunk is rajta, tompítunk valamilyen akcentust, vagy javasolunk valamit, amit a másik elfogadhat, de neki kell szabadon megfogalmaznia, amit fest. Nem ez az első közös munkánk, és megbízunk egymásban, néha, mint a klasszikus kamarazenészek, máskor meg igazi dzsesszimpvizáció az egész. Belport számára festett képünkön viszont négy éve áll a munka, mert egy jóra sikerült részlet mindkettőnket zavar. A kép akkor lesz kész, ha azt mindketten befejezettnek tudjuk tekinteni.

Mester Péter elmondta még, hogy a kép most nem az eredeti freskótechnikával készül, mert akkor új vakolattal együtt kellene felvinni, és az előkészítő munka akadályozná az iskola rendes menetét. Egyébként is itt már nagyon erős korábbi rétegek vannak, ezekhez kell alkalmazkodniuk.

Ha minden jól megy, az iskolaépület elkészültének 100. évfordulóján, a jövő szeptemberben tekinthetjük meg teljes szépségében a képet, akkor lesz a leleplezése.

LHG

Író-olvasó találkozó

Október 17-én író-olvasó találkozó volt a Selye János Gimnáziumban: Tózsér Árpád Kossuth-díjas költő, iskolánk egykori diákja volt vendége a zsűfoglalásig megtelt aulában (Feszty Árpád-terem) *A Genezistől a Hajsziálgökökig* című rendezvénynek. A diákok nagy érdeklődést mutattak a téma iránt, amely a címében Tózsér eddig megjelent versesköteteire utalt, s szakszerű és odaillő kérdéseket tettek fel a költőnek. Mivel Tózsér Árpád munkássága ma már érettségi tétel is, nemcsak a tanulók, hanem az iskola pedagógusai is örültek a jól sikerült találkozásnak.

Tózsér Árpád

Háborús karácsony

*Puskából lőtt tüzes istennyilák
csapkodták körül az Isten fiát.
A három király német volt, s nekünk
elkötötték egyetlen tehenünk.*

*Én tízévesen sírtam, az anyám
negyvenévesen tépte a haját,
apám osztrák földön tetvesedett,
nyomorgatták veszett heródesek.*

*Karácsony volt, és megváltót kívánt
az önpiskában fetregő világ.
Vártunk, de fölénk csillag nem futott,
vad tort ültek az antikrisztusok.*

Felhívás

A Komáromi Öregdiák-ban folyamatosan szeretnénk megjelentetni az iskola életét dokumentáló régi képeket. Kérjük olvasóinkat, egyesületünk tagjait, illetve az iskola volt diákjait és tanárait, ha van ilyen a birtokukban, bocsássák a lap rendelkezésére – lehetőleg digitalizált formában – néhány mondat utalással arra, ki vagy mi látható a képen. A hagyományos formában megőrzött képek számítógépbe vitelét az iskola titkársága biztosítja.

Meghívó adventi kórushangversenyre

*„Kultúrát nem lehet örökölni. Az elődök kultúrája
egykedőre elpárolog, ha minden nemzedék újra
meg újra meg nem szerzi magának!” (Kodály)*

A Komáromi Jókai Mór Alapiskola és a Városi Művelődési Központ **2007. december 14-én** rendezi meg hagyományos adventi kórushangversenyét.

Az idei koncertet a szervezők újfent Kodály Zoltán emlékének szentelik. A hamarosan véget érő 2007-es esztendő Kodály-emlékévé. Ha a kettős évforduló alkalmából valakitől Kodály Zoltánnak kijár a tisztelet, a megbecsülés, a főhajtás, akkor elsősorban tőlünk: felvidékiektől. Ugyanis a „legjobb magyar zenész” – ahogy a hű barát, Bartók Béla méltatta őt: „...nem azért becsülöm Kodályt mint a legjobb magyar zenészt, mert barátom, hanem azért lett egyetlen barátom, mert a legjobb magyar zenész” – nagyon erős szálakkal kötődött hozzánk. 1905-ben a Budapesti Zeneakadémián a tanulmányait befejező ifjú zeneszerző mehetett volna Párizsba is, ő azonban Galántára és környékére jött első népdalgyűjtő útjára. „Hátizsákkal a vállamon, bottal a kezemben és 50 koronával a zsebemben indultam el a Csallóközbe” – írta. „Nem hittem, hogy ilyen gyönyörű a Csallóköz. /.../ Azt hiszem ez szebb, mint Párizs.”

A hangverseny szervezői és szereplői: a Jókai Mór Alapiskola Kicsinyek Kórusa és Gyermekkara, a Gaudium vegyeskar, a Kantatína női kamarakórus, a Csemadok Helyi Szervezete Concordia Vegyeskara; a hangverseny vendégszereplői: a Koloni Zobor Hangja Vegyeskar, valamint a hangszeres vendégművészek: Rácz Csaba – gordonka és Vincze Mária – zongora – szeretettel várják a nemesebb zene, a kórusmuzsika kedvelőit Révkomáromba a Tiszti pavilonba du. 17 órai kezdettel tartandó hangversenyükre.

Stirber Lajos ny. pedagógus

A lapban megjelenő írásokat és képeket a szerzők honorárium nélkül bocsátják a szerkesztők rendelkezésére.

A lap szerkesztését, tördelését, lektorálását és nyomdai előkészítését önkéntesek végzik, ugyancsak honorárium nélkül. Ha lehetőségeid megengedik, a nyomdai költségekhez való önkéntes hozzájárulásodat örömmel nyugtazzuk.

Köszönjük.

*

A Komáromi Öregdiák-ba szánt írásokat és egyéb közleményeket a

**Selye János Gimnázium, „Öregdiákok”,
94501 Komárno, ul. bisk. Királya 5**
vagy az lhg@mail.t-com.sk címre várjuk.

A Komáromi Öregdiák régebbi számai megtalálhatók az Interneten, a gimnázium honlapján érhetők el:

www.sjg.komarno.sk/oregdiak/kezdo.htm

Komáromi Öregdiák – Hírlevél. Kiadja a Komáromi Magyar Gimnázium Öregdiákjainak és Tanárainak Baráti Köre. Belső használatra. A kiadásért felel: Dr. Bastrnák Ferenc.

Technikai munkatársak: Fehérné Kürthy Erzsébet, Kovács György, Bartal Mária.

Szerkesztette és lektorálta: Jakabné Lelkes Ilona.

Szerkesztette és tördelte: Lovász Gabriella. Nyomta a Komáromi Nyomda Kft.